

*dr Joanna Nucińska*¹

Katedra Rachunkowości, Instytut Ekonomii i Zarządzania
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie

*dr Joanna Śmiechowicz*²

Katedra Finansów Publicznych
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Ocena skuteczności realizacji zadań oświatowych przez wybrane miasta na prawach powiatu

WPROWADZENIE

Miasta na prawach powiatu (dalej: mnpp) realizują zarówno gminne, jak i powiatowe zadania publiczne z zakresu oświaty [Art. 8 i 11 Prawa oświatowego]. Na ich finansowanie w latach 2012–2016 przeznaczyły średnio 1/3 swoich wydatków budżetowych [Nucińska, 2017b, s. 83]. Istotny poziom wydatków na zadania oświatowe oraz ich znaczenie dla wspólnoty lokalnej nakazują szczególną dbałość o sposób dysponowania środkami publicznymi. Powinna się ona wyrażać m.in. w wypełnianiu zaleceń ustawodawcy, w myśl których środki publiczne należy wydatkować w sposób celowy i oszczędny z zachowaniem zasad efektywności (uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów) oraz skuteczności (optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów) [Art. 44 ustawy o finansach publicznych].

Celem artykułu jest identyfikacja miar efektów dla zadań oświatowych oraz ocena skuteczności realizacji tych zadań na przykładzie Gdańska, Szczecina, Lublina i Rzeszowa w okresie 2012–2016. Dobierając mnpp do próby badawczej kierowano się – z jednej strony – ich podobnymi cechami, tj. liczba mieszkańców, stosunkowo duże zaawansowanie we wdrożeniu budżetu zadaniowego (Gdańsk, Szczecin) lub jego brak (Lublin, Rzeszów), położenie (Gdańsk

¹ Adres korespondencyjny: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin, tel.: +48 81 445 35 58; e-mail: nucinska@kul.pl; ORCID: 0000-0001-8021-3951.

² Adres korespondencyjny: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Pl. M. Curie-Skłodowskiej 5, 20-031 Lublin, tel.: +48 81 537 51 62; e-mail: joanna.smiechowicz@poczta.umcs.lublin.pl; ORCID: 0000-0003-2101-4068.

i Szczecin – w północno-zachodniej części kraju, Lublin i Rzeszów – w południowo-wschodniej części), z drugiej zaś strony – ich cechami odmiennymi, tj. społeczno-ekonomiczne warunki życia mieszkańców, poziom nakładów budżetowych na oświatę. Na potrzeby badań wykorzystano dane ze sprawozdań z wykonania budżetów oraz z informacji o stanie realizacji zadań oświatowych w latach szkolnych 2012/13–2016/17 wymienionych mnpp, a także dane statystyczne GUS. Zastosowano krytyczną analizę źródeł, studia przypadków i analizę porównawczą.

Artykuł należy do cyklu publikacji pt. „Uwarunkowania pomiaru efektywności finansowania edukacji” [Nucińska, 2017a].

CELE REALIZACJI ZADAŃ OŚWIATOWYCH FORMUŁOWANE PRZEZ WŁADZE CENTRALNE I WŁADZE WYBRANYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU

Cel rozumieć należy jako świadomie określony, przyszły stan, który jednostka pragnie osiągnąć. Wykonywanie zadań przez władze publiczne i ponoszenie w związku z tym wydatków powinno służyć osiągnięciu celów pożądaných przez państwo oraz pożytecznych dla całości społeczeństwa lub/i dla poszczególnych jego członków [Por. Kaczurak-Kozak, 2016, s. 118]. Względy racjonalne przemawiają za tym, aby wydatkowanie środków finansowych, zwłaszcza ze źródeł publicznych, przyczyniało się do osiągnięcia oczekiwanego, satysfakcjonującego stanu rzeczy tj. celu. Cele muszą być poddawane pomiarowi w wykorzystaniem odpowiednio skonstruowanych mierników poziomu ich realizacji [Kaczurak-Kozak, 2016, s. 119], co umożliwia ocenę skuteczności wydatków ponoszonych na zadania publiczne. W.M. Orłowski wskazuje, że „skuteczność realizacji mierzy się poprzez odniesienie rzeczywistych efektów realizacji do efektów planowanych” [Postuła, Perczyński, 2010, s. 82].

Cele w dziedzinie oświaty określane są głównie na poziomie centralnym. Zostały one zawarte zarówno w ustawach, jak i dokumentach Ministerstwa Edukacji Narodowej nakreślających kierunki polityki oświatowej w Polsce. W preambule i art. 1 ustawy Prawo oświatowe sformułowano cele stawiane przed systemem oświaty w Polsce, m.in. kształcenie oraz wychowanie i opieka odpowiednie do wieku i osiągniętego rozwoju ucznia; zmniejszanie różnic w warunkach kształcenia między regionami kraju; kształtowanie postaw prospołecznych, wychowanie poprzez wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, wzmacnianie i uzupełnianie przez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży; opiekę nad uczniami szczególnie uzdolnionymi; dostosowywanie kierunków i treści kształcenia do wymogów rynku pracy [Art. 1 pkt 1, 3, 8, 11, 12, 17 Prawa oświatowego].

Z kolei w dokumentach Ministerstwa Edukacji Narodowej określających co roku kierunki polityki oświatowej państwa dla roku szkolnego 2016/2017 jako cele wskazano – przykładowo – upowszechnianie czytelnictwa, rozwój kompetencji informatycznych, wychowanie do wartości, kształcenie dualne w szkolnictwie zawodowym [MEN, 2017 (<http>)]. Natomiast na rok szkolny 2017/2018 za priorytety przyjęto m.in. wdrażanie nowej podstawy programowej, podniesienie jakości edukacji matematycznej, przyrodniczej i informatycznej oraz wprowadzenie doradztwa zawodowego do szkół i placówek.

Pośrednio jako cele oświatowe można traktować także wymagania stawiane uczniom w programach nauczania poszczególnych przedmiotów lub dotyczące egzaminów zewnętrznych kończących kolejne etapy edukacji.

Część jednostek samorządu terytorialnego (dalej: JST) określa w dokumentach strategicznych własne cele, jakimi kierują się w realizacji zadań oświatowych. Ponadto JST, które wdrożyły budżet zadaniowy (w tym: Gdańsk i Szczecin), formułują cele dla wszystkich zadań finansowanych z budżetu. Na przykład w Gdańsku przyjęto na 2016 r. następujące cele w dziedzinie oświaty [*Sprawozdanie... Gdańska*, 2016 (<http>), s. 280–304]:

- zapewnienie możliwości skorzystania z edukacji przedszkolnej wszystkim zgłoszonym w danym roku dzieciom zamieszkującym w mieście,
- podwyższenie jakości nauczania w szkołach i równoczesne zmniejszenie w okresie 2015–2020 zaangażowania miasta w całkowitym koszcie kształcenia uczniów o 2%,
- zwiększenie liczby miejsc w żłobkach o 30% w okresie 2010–2020,
- zapewnienie przynajmniej 180 uczniom miejsc w ośrodkach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- zapewnienie minimum 11 800 miejsc w świetlicach szkolnych, 700 miejsc zakwaterowania dla uczniów spoza Gdańska, 15 000 miejsc w stołówkach szkolnych.

Z kolei w Szczecinie dla zadań oświatowych określono takie cele jak [*Sprawozdanie... Szczecina*, 2016 (<http>), s. 377–407]:

- poprawa bezpieczeństwa uczniów,
- podwyższenie kwalifikacji nauczycieli,
- wymiana doświadczeń Polski i Norwegii w trenowaniu młodzieży w piłce siatkowej,
- wspieranie rozwoju zdolności i talentów uczniów.

PUBLIKOWANE MIARY EFEKTÓW ZADAŃ OŚWIATOWYCH WYBRANYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU

Szeroko pojęte efekty kształcenia, opieki i wychowania mają charakter indywidualny i niematerialną postać. Wymienione cechy utrudniają pomiar rezultatów zadań oświatowych przez JST. Mierniki odzwierciedlające je w sposób najbardziej syntetyczny to liczba uczniów lub absolwentów, których dotyczą efekty

kształcenia, oraz wyniki egzaminów zewnętrznych, które pokazują zakres i stopień efektów edukacyjnych osiągniętych przez uczniów.

W tabeli 1 dokonano przeglądu analizowanych źródeł w zakresie miar efektów realizacji zadań oświatowych wybranych mnpp.

Tabela 1. Publikowane miary efektów zadań oświatowych dla wybranych mnpp

Miasto	Przykłady miar efektów i źródło ich publikacji
Gdańsk	<p>Liczba uczniów w szkołach i placówkach^{SB, IO, BDL} Liczba uczniów niepromowanych^{IO} Osoby korzystające z pomocy psych.-ped., wczesnego wspomaganie rozwoju, pomocy materialnej, programów miejskich i UESB^{IO} oraz z dowożenia, świetlic, stołówek, burs i internatów, zajęć dodatkowych i pozalekcyjnych^{SB} Liczba absolwentów^{BDL} Wyniki/zdawalność egzaminów zewn., osiągnięcia uczniów^{IO}, miejsce w rankingu 16 miast woj. wg egzaminów zewn.^{SB} Remonty i inwestycje w jedn. oświatowych^{SB}</p>
Lublin	<p>Liczba uczniów w szkołach i placówkach^{IO, BDL} Osoby korzystające z pomocy materialnej, dowożenia, części programów rządowych, miejskich i UESB^{IO} Liczba absolwentów^{BDL} Wyniki/zdawalność egzaminów zewn., EWD dla gimnazjów, osiągnięcia szkół i uczniów, międzyszk. współzawod. sportowe^{IO} Remonty i inwestycje w jedn. oświatowych^{SB, IO}</p>
Rzeszów	<p>Liczba uczniów w szkołach i placówkach^{SB, IO, BDL} Osoby korzystające z pomocy psych.-ped., pomocy materialnej, zajęć pozalekcyjnych^{SB, IO} oraz z dowożenia i internatów^{IO} Liczba absolwentów^{BDL} Wyniki/zdawalność egzaminów zewn., wyniki Ogólnopolskiego Badania „Kompetencje dla przyszłości 2017”^{IO} Remonty i inwestycje w jedn. oświatowych^{SB}</p>
Szczecin	<p>Liczba uczniów w szkołach i placówkach^{SB, IO, BDL} Osoby korzystające z pomocy materialnej^{SB, IO} oraz z pomocy psych.-ped., wczesnego wspomaganie, dowożenia, świetlic, stołówek, burs i internatów, zajęć dodatkowych, kursów kwalifikacyjnych, programów rządowych, miejskich i ^{UE SB} Liczba absolwentów^{BDL} Wyniki/zdawalność egzaminów zewn., osiągnięcia uczniów^{IO} Remonty i inwestycje w jedn. oświatowych^{SB, IO}</p>

Objaśnienia: ^{SB} – roczne sprawozdanie z wykonania budżetu; ^{IO} – informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w roku szkolnym; ^{BDL} – Bank Danych Lokalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu, informacji o stanie realizacji zadań oświatowych badanych mnpp oraz [Bank Danych Lokalnych (<http://>)].

Zawarte w tabeli 1 miary efektów zadań oświatowych cechuje zróżnicowana szczegółowość. Lublin publikował najobszerniejszy zestaw danych w informacji o stanie realizacji zadań oświatowych, a Gdańsk – w sprawozdaniu z wykonania budżetu. Z kolei Bank Danych Lokalnych zawierał porównywalne dane o liczbie uczniów i absolwentów oraz skolaryzacji dla wszystkich mnpp.

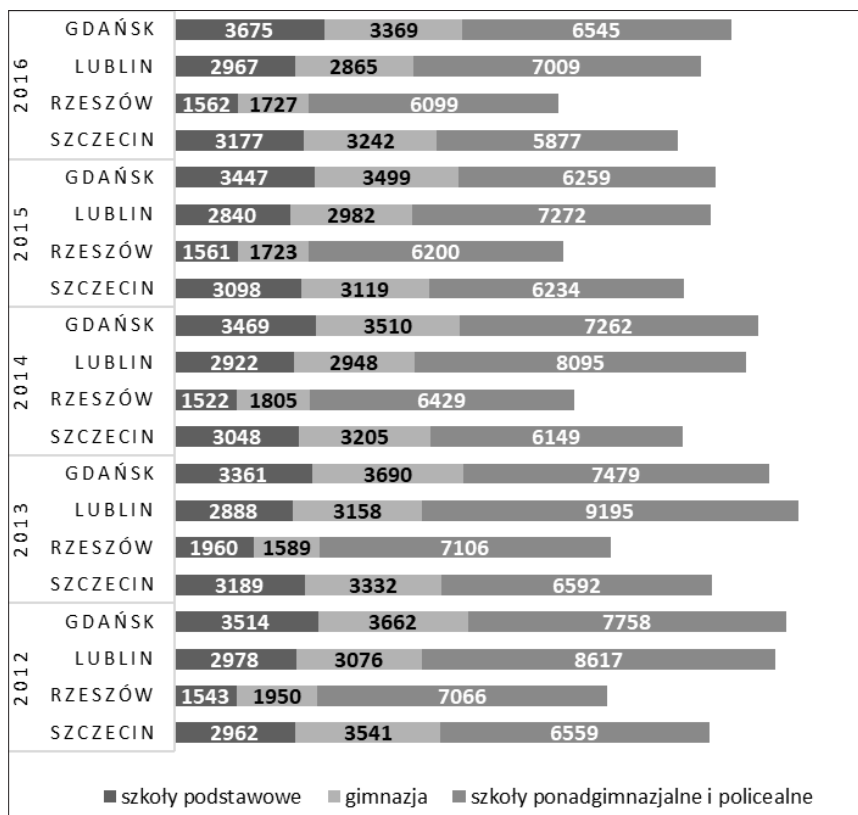
PRZYDATNOŚĆ DOSTĘPNYCH MIAR EFEKTÓW DLA OCENY SKUTECZNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ OŚWIATOWYCH

Identyfikacja i pomiar efektów realizacji zadań oświatowych jest warunkiem koniecznym, ale niewystarczającym dla analizy skuteczności działalności badanych mnpp w tej dziedzinie. Dopiero powiązanie miar efektów z celami polityki edukacyjnej państwa lub JST daje podstawy do oceny skuteczności realizacji zadań oświatowych. Autorki opracowania klasyfikują syntetyczne i dostępne mierniki skuteczności realizacji zadań oświatowych związanych z kształceniem, dzieląc je na:

- miary „bieżących” efektów (np. liczba uczniów, którzy „terminowo” uzyskują efekty kształcenia przewidziane w programie nauczania i są promowani do kolejnej klasy bez jej powtarzania),
- miary zakresu efektów zadań w stosunku do potrzeb (np. wskaźnik skolaryzacji brutto i netto),
- miary „docelowych” efektów (np. liczba absolwentów, którzy ukończyli dany etap edukacji osiągając zakładane efekty kształcenia; zdawalność egzaminów maturalnych i zawodowych).

W dalszej części omówiono miary „docelowych” efektów skutecznej realizacji zadań oświatowych w wybranych mnpp w świetle ogólnokrajowych wymagań edukacyjnych – liczbę absolwentów kolejnych etapów kształcenia (rys. 1) i wyniki egzaminów zewnętrznych (tabela 2). Przedstawiono też miary skuteczności w zakresie dostępności oświaty (rys. 2).

Jak wskazują dane na rys. 1, we wszystkich badanych mnpp w okresie objętym analizą stopniowo zmniejszała się liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i policealnych. Największy spadek dotknął w 2014 r. Lublin i dotyczył aż 1608 osób, najmniejszy zaś – Szczecin (440). Niekorzystnie przedstawiała się też sytuacja w gimnazjach. W przypadku szkół podstawowych liczba absolwentów w Lublinie, Szczecinie i Rzeszowie była dość stabilna. Zmiany wieku dzieci objętych obowiązkiem szkolnym nie doprowadziły zatem do znaczących fluktuacji w ogólnej liczbie uczniów kończących naukę. Warto natomiast podkreślić różnice, jakie ujawniły się w dwóch miastach o podobnej populacji, tj. w Lublinie i Szczecinie. O ile w pierwszym z nich o wiele więcej młodzieży ukończyło naukę w szkołach ponadgimnazjalnych i policealnych, to w Szczecinie było znacznie więcej absolwentów gimnazjów.

Rys. 1. Liczba absolwentów szkół w wybranych mnpp

Źródło: opracowanie na podstawie [Bank Danych Lokalnych (<http://>)].

Tabela 2. Rezultaty egzaminów zewnętrznych w wybranych mnpp

Miasto	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty (%)					
Gdańsk	66	71	72	67	-
Lublin	69	74	73	70	-
Rzeszów	68	72	75	70	-
Szczecin	63	69	71	65	-
Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego (%) ^A					
Gdańsk	65, 60	68, 62	64, 67	71, 59	74, 64
	53, 61	53, 54	53, 53	54, 55	54, 56
Lublin	70, 63	73, 65	69, 70	77, 63	78, 68
	56, 65	56, 58	57, 57	57, 58	57, 61
Rzeszów	68, 64	73, 64	67, 70	74, 64	76, 66
	57, 67	56, 59	58, 58	59, 60	57, 61

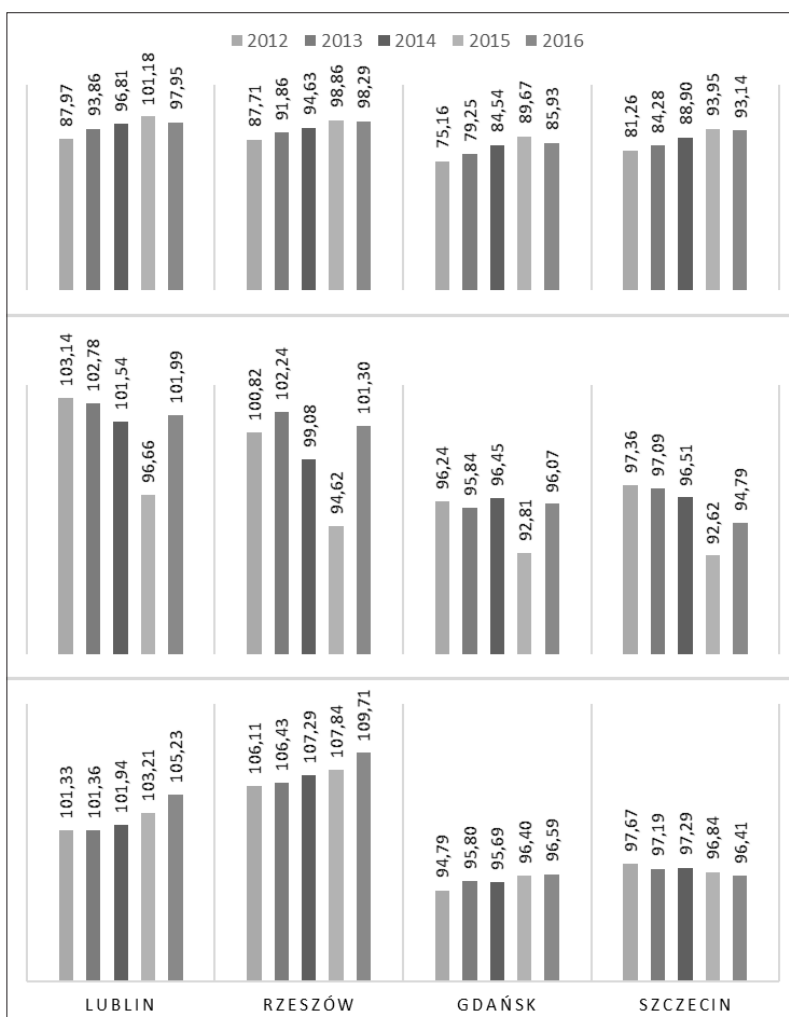
1	2	3	4	5	6
Szczecin	63, 60 51, 60	70, 61 50, 54	63, 66 52, 53	72, 59 54, 55	73, 63 53, 56
Zdawalność egzaminu maturalnego (%)					
Gdańsk	79	72	78	83	82
Lublin	85	77	78	86	83
Rzeszów	79	72	80	85	85
Szczecin	84	78	76	83	79
Zdawalność egzaminów zawodowych (%) ^B					
Gdańsk ^C	66	70	75	74	69 / 75
Lublin ^D	75	80	79	bd. ^E	bd. ^E
Rzeszów ^C	66	67	70 ^D	86	70
Szczecin ^D	68	67	68 / 70	70 / 71	74 / 75

Objaśnienia: ^A – wyniki z: j. polskiego, historii i WOS, matematyki, cz. przyrodniczej; ^B – sesja egzaminacyjna zima/lato albo lato (ogółem); ^C – tylko technika i szkoły policealne; ^D – ogółem; ^E – brak danych o zdawalności, podano liczbę uzyskanych dyplomów potwierdzających kwalifikacje
 Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji o stanie realizacji zadań oświatowych badanych mnpp.

Dane z tabeli 2 nie ujawniają drastycznych różnic w wynikach sprawdzianu szóstoklasisty i egzaminu gimnazjalnego oraz w zdawalności egzaminu maturalnego w badanych mnpp, choć w Lublinie i Rzeszowie rezultaty kształcenia uczniów były nieco lepsze. Wyniki sprawdzianu po szkole podstawowej ulegały poprawie do roku 2014/2015, a w ostatnim roku jego przeprowadzenia znacznie się pogorszyły. Generalnie poprawiała się też zdawalność egzaminu maturalnego z wyjątkiem Szczecina, dla którego w roku 2016/2017 była ona wyraźnie niższa od pozostałych mnpp. Zdawalność egzaminów zawodowych wykazywała natomiast duże zróżnicowanie (od 66% do 86%), zarówno dla lat, jak i miast. Zwraca uwagę brak danych o zdawalności tych egzaminów w Lublinie od roku szkolnego 2015/2016. W informacjach o stanie realizacji zadań oświatowych udostępniono jedynie dane o liczbie uzyskanych dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe. Ta istotna zmiana w sposobie prezentacji może być próbą ukrycia spadku dość wysokiego – na tle innych mnpp – poziomu zdawalności egzaminów zawodowych w Lublinie.

Interesujących informacji dostarczają również wykresy na rys. 2. Zgodnie z nimi wskaźniki skolaryzacji w dwóch mnpp Polski Wschodniej były wyraźnie wyższe niż w Gdańsku i Szczecinie w analizowanym okresie, co ujawniło się na wszystkich poziomach kształcenia. Co więcej, dla szkół podstawowych i gimnazjów w Lublinie i w Rzeszowie wskaźnik skolaryzacji zazwyczaj przekraczał 100%, co oznacza, że w miastach tych kształciły się dzieci z sąsiednich miejscowości. Większe odchylenia wskaźnika (od 93% do 97%) wystąpiły w przypadku Gdańska i Szczecina, co wskazuje z kolei na to, że dzieci zameldowane

w tych miastach uczyły się w szkołach poza nimi. Warto też zauważyć, iż najwyższy wskaźnik skolaryzacji przedszkolnej dla dzieci w wieku 3–5 lat wystąpił dla wszystkich badanych mnpp w 2015 r. Jego nieco wyższa wartość wynikała z objęcia obowiązkiem szkolnym 6-latków, które „zwolniły” miejsca w przedszkolach dla młodszych dzieci. Jednocześnie zwiększyła się podstawa obliczania skolaryzacji dla szkół podstawowych o dzieci 6-letnie (mianownik), choć część z nich pozostała w przedszkolach korzystając z odroczenia obowiązku szkolnego, co wywołało istotny spadek (licznk) skolaryzacji w 2015 r.

Rys. 3. Wskaźniki skolaryzacji netto dla wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3–5 lat (górze), szkół podstawowych (środek) i gimnazjów (dół) w wybranych mnpp

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Bank Danych Lokalnych (<http://>)].

PODSUMOWANIE

Poprawna ocena skuteczności realizacji zadań oświatowych wymaga sformułowania celu każdego zadania i wskazania miary stopnia jego realizacji. Sprzyja temu budżetowanie zadaniowe, ale jego użyteczność dla oceny skuteczności zależy od rozwiązań przyjętych w danym mieście. Jak wskazują przeprowadzone badania, ocena skuteczności wykonania zadań była możliwa tylko w budżecie zadaniowym Gdańska, zaś w Szczecinie, z uwagi na brak powiązania między celami i miernikami dla zadań – już nie. Niestety, JST nie nadają należytej rangi kwestiom pomiaru skuteczności realizacji celów polityki oświatowej państwa, skupiając się głównie na zapewnieniu warunków do jej realizacji. Wyniki badań ankietowych A. Kopańskiej wskazują, iż „połowa samorządów ma wątpliwości czy w ogóle można definiować i mierzyć efekty w oświacie” [Kopańska, 2012, s. 32].

Określenie celu, dążenie do jego osiągnięcia i jego pomiar jest trudne m.in. dla zadań z dziedziny edukacji. Ich oczekiwane efekty nie zależą jedynie od starań i nakładów JST finansujących zadania, ale również od wielu innych czynników i okoliczności, w tym od woli i wysiłku uczniów i nauczycieli jako beneficjentów wydatkowanych środków. Równocześnie niezadawalające efekty, a więc niska skuteczność wydatków publicznych nie stanowi podstawy do zaniechania realizacji zadań oświatowych. Na obecnym etapie rozwoju cywilizacyjnego należą one bowiem do podstawowych obowiązków państwa wobec obywateli, zapisanych w ustawodawstwie, w tym w aktach prawnych najwyższego rzędu [Art. 70 Konstytucji RP].

BIBLIOGRAFIA

- Bank Danych Lokalnych GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/temat> (stan na 02.05.2018 r.).
- Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych Gdańska za lata 2012/2013–2016/2017*, <http://www.gdansk.pl/urząd-miejski/wydział-rozwoju-społecznego/Zadania-oswiatowe,a,1517> (stan na 02.05.2018 r.).
- Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych Lublina za lata 2012/2013–2016/2017*, <https://lublin.eu/mieszkanicy/edukacja/raporty-i-opracowania/> (stan na 02.05.2018 r.).
- Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych Rzeszowa za lata 2012/2013–2016/2017*, <http://bip.erzeszow.pl/> (stan na 02.05.2018 r.).
- Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych Szczecina za lata 2012/2013–2016/2017*, https://pe.szczecin.pl/chapter_201014.asp (stan na 02.05.2018 r.).
- Kaczurak-Kozak M., 2016, *Cele i charakter mierników w budżecie zadaniowym na przykładzie zadań związanych z oświatą*, „Studia Lubuskie” t. 12, Sulechów.
- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 ze zm.).

- Kopańska A., 2012, *Budżet zadaniowy. Szanse i bariery zastosowania w realizacji zadań oświatowych samorządów*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa.
- MEN, 2017, *Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2016/2017*, https://men.gov.pl/jakosc-edukacji/nadzor-pedagogiczny/podstawowe-kierunki-realizacji-polityki-oswiatowej-panstwa-w-roku-szkolnym-2016_2017.html (stan na 02.05.2018 r.).
- Nucińska J., 2017a, *Uwarunkowania efektywności finansowania edukacji – zarys problemu*, „Progress in Economic Sciences” nr 4, <http://doi.org/10.14595/PES/04/007>.
- Nucińska J., 2017b, *Źródła finansowania zadań oświatowych JST w latach 2012–2016 ze szczególnym uwzględnieniem miast na prawach powiatu*, „Studia BAS” nr 4(52).
- Postuła M., Perczyński P. (red.), 2010, *Budżet zadaniowy w administracji publicznej*, Ministerstwo Finansów, Warszawa.
- Sprawozdanie z wykonania budżetu Gdańska za lata 2012–2016*, <http://bip.gdansk.pl/urząd-miejski/Sprawozdania-budżetowe,a,2496> (stan na 02.05.2018 r.).
- Sprawozdanie z wykonania budżetu Lublina za lata 2012–2016*, <https://bip.lublin.eu/finanse-i-majatek/sprawozdanie-z-wykonania-budżetu-miasta/> (stan na 02.05.2018 r.).
- Sprawozdanie z wykonania budżetu Rzeszowa za lata 2012–2016*, <http://bip.erzeszow.pl/władze-miasta/finanse/budżet> (stan na 02.05.2018 r.).
- Sprawozdanie z wykonania budżetu Szczecina za lata 2012–2016*, http://bip.um.szczecin.pl/chapter_11073.asp (stan na 02.05.2018 r.).
- Ustawa z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r., nr 157, poz. 1240 ze zm.).
- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r., poz. 59 ze zm.).

Streszczenie

Miasta na prawach powiatu przeznaczają na finansowanie zadań oświatowych średnio co trzecią złotówkę wydatkowaną z budżetu. Wobec tych znaczących nakładów publicznych zasadne jest pytanie o ich efektywność (relację ilości i/lub jakości efektów zadań oświatowych w odniesieniu do wydatków budżetowych na realizację tych zadań) i skuteczność (poziom efektów osiągnięty dzięki realizacji zadań w porównaniu do zakładanych celów oświatowych).

Celem artykułu jest identyfikacja miar efektów zadań oświatowych i ocena skuteczności realizacji tych zadań dla Szczecina, Gdańska, Lublina i Rzeszowa. Dokonano jej na podstawie sprawozdań z wykonania budżetów wymienionych miast (2012–2016), informacji o realizacji ich zadań oświatowych (lata szkolne 2012/2013–2016/2017), danych statystycznych i opracowań dotyczących wyników egzaminów zewnętrznych. Dla realizacji celu przeprowadzono krytyczną analizę źródeł, studia przypadków i analizę porównawczą. Wyniki analiz zostały zamieszczone w tabelach, na wykresach i schematach, a także przedstawione opisowo. Podejście badawcze przyjęte przez autorki uwzględniła założenia budżetowania zadaniowego, w szczególności: zasadę efektywnego i skutecznego wydatkowania środków publicznych.

Przeprowadzona analiza uwidoczniła zróżnicowany zakres informacji o efektach zadań oświatowych, publikowany przez badane miasta w sprawozdaniach opisowych z wykonania budżetu oraz tzw. informacjach oświatowych. Otrzymane wyniki wskazują na niski priorytet nadawany przez samorządy pomiarowi skuteczności realizacji celów polityki oświatowej państwa. Jednostki samorządu terytorialnego czują się odpowiedzialne przede wszystkim za zapewnienie wymaganych

prawem warunków umożliwiających realizację zadań oświatowych dla społeczności lokalnej, natomiast odpowiedzialność za wyniki ich realizacji starają się przypisać w całości administracji centralnej (określającej i nadzorującej programy nauczania oraz pracę pedagogiczną szkół) oraz samym uczestnikom procesu kształcenia.

Słowa kluczowe: oświata, skuteczność, efekty kształcenia, miasta na prawach powiatu.

Effectiveness assessment of the implementation of educational tasks in selected cities in Poland

Summary

Cities with county rights allocate every third PLN spent from the budget to finance education. These significant public outlays justify the question about their efficiency (the quantity/quality measures of educational tasks in relation to budgetary expenditures on education) and effectiveness (the level of educational effects achieved compared to the assumed goals).

The article aims to identify measures of the educational tasks' effects and to evaluate the effectiveness of these tasks for Szczecin, Gdańsk, Lublin and Rzeszów. The evaluation is based on the reports on the implementation of the budgets (2012–2016) and educational tasks (school years 2012/2013–2016/2017) in the mentioned cities, results of external examinations and statistical yearbooks. The results of critical source analysis, case studies and comparative analysis are presented in tables, charts and diagrams, as well as descriptive. The research approach adopted by the Authors takes into account the principles of performance budgeting, in particular: effective and efficient spending of public funds.

The conducted analysis reveals a diversified scope of information on the educational effects, published by the examined cities in descriptive reports on the implementation of their budgets and educational tasks. The results obtained indicate a low priority assigned by local authorities to measuring the effectiveness of the state's education policy goals. Local governments feel responsible primarily for ensuring the conditions required by law to provide public education for their community, while the responsibility for the educational results is entirely attributed to the central administration (defining and supervising curricula and pedagogical work of schools) and the participants themselves.

Keywords: education, effectiveness, educational outcomes, cities with county rights.

JEL: H40, H75, I28.